

УДК 245.377

Бейлін П.Г., здобувач
Черкаський державний технологічний університет

ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ ФОРМУВАННЯ ПРОГРАМ ПІДТРИМКИ МАЛОГО БІЗНЕСУ В ЧЕРКАСЬКІЙ ОБЛАСТІ

В работе рассмотрены основные тенденции формирования программ поддержки малого бизнеса на государственном и региональном уровне и теоретически обоснованы весомые аспекты взаимоотношений между предприятиями и системой государственной поддержки данной сферы в Черкасской области, определены необходимость и эффективность разных форм поддержки малого бизнеса с точки зрения решения финансово-экономических проблем малых предприятий.

Ключевые слова: *малый бизнес, государственная программа поддержки, малое предпринимательство, кредитно-финансовые механизмы, мониторинг.*

Basic tendencies of forming of the programs of small business support at state and regional level are considered and weighty aspects of mutual relations between enterprises and the system of state support of this sphere in Cherkasy region are theoretically grounded, the necessity and efficiency of different forms of small business support from the standpoint of the decision of financial and economic problems of small enterprises are determined.

Key words: *small business, government program of support, small enterprise, credit-financial mechanisms, monitoring.*

Вступ. Взаємодія малих підприємств з різними державними, регіональними і муніципальними органами влади, а також створеними за їх участю структурами підтримки малого бізнесу в українських умовах є досить важливим аспектом підприємницької діяльності і одним із основних елементів фінансової політики цих підприємств. В сучасних умовах скорочення платоспроможного попиту, можливостей по залученню кредитних ресурсів, зростання витрат (орендна плата, комунальні платежі) успішна взаємодія та отримання допомоги від різних структур з підтримки малого бізнесу для багатьох малих підприємств стає однією з основних можливостей сталого розвитку та набуває подальшої актуалізації в сучасних умовах господарювання.

Аналіз останніх досліджень. Проблему ефективності ведення малого бізнесу досліджували такі вчені, як Буряк Л., Ваганів К., Варналій З., Виговська В., Должанський І., Єрмошенко М., Загорна Т., Кириченко О., Комарницький І., Офік М., Стороженко О., Яковенко Н. та інші. Питання підтримки малого підприємництва є досить актуальним, адже саме цій проблемі належить велика кількість публікацій. Однак маловивченим є питання зарубіжного досвіду для України. Проте серед українських учених цю проблему досліджували Реверчук С.К., Вовчак А.Д., Цимбал Л.Л., Кіцак В.Я.

Метою роботи є теоретичне дослідження різних аспектів взаємовідносин підприємств малого бізнесу Черкаської області з державними і муніципальними утвореннями, визначення необхідності і ефективності різних форм підтримки малого бізнесу з точки зору вирішення фінансово-економічних проблем малих підприємств.

Результати. Основні завдання програм підтримки малого бізнесу на державному рівні можна об'єднати в дві групи.

Перша полягає у формуванні багаторівневої комплексної системи підтримки, яка забезпечить доступ його суб'єктів (малих підприємств) до виробничо-технологічних, фінансових, трудових та інформаційних ресурсів [2, с. 94–95].

Друга група завдань підтримки полягає в досягненні позитивних змін у кількісних, якісних і структурних показниках малого бізнесу. По-перше, це зростання частки малого бізнесу у валовому регіональному продукті. По-друге, розвиток конкурентного середовища на товарних ринках країни, області, регіону. По-третє, забезпечення стабільних податкових надходжень від суб'єктів цього сектора в бюджет; по-четверте, зниження соціальної напруженості за допомогою створення нових робочих місць та умов для самозайнятості в даній сфері.

Основним інструментом реалізації державної політики щодо підтримки малого підприємництва в Черкаській області є регіональна програма підтримки малого підприємництва, яка містить в собі стратегічні напрями розвитку підприємництва в регіоні [3]. З точки зору впливу на фінансову сторону діяльності підприємств відзначимо такі напрями цієї програми (рис. 1):

1) Прямий вплив на фінансові аспекти діяльності підприємств, а саме: адміністративно-організаційна підтримка малого підприємництва включає:

- забезпечення доступу суб'єктів малого бізнесу до отримання міських замовлень підписаних угод з підприємствами ПАТ «Азот», ВАТ «Черкаський автобус «Богдан», ТОВ «Черкаський лікеро-горілчаний завод» та ін.;

- формування фонду нежитлових приміщень для розміщення суб'єктів малого бізнесу та розвитку його інфраструктури.

2) Кредитно-фінансова підтримка суб'єктів малого підприємництва.

Нестача власних і позикових коштів є однією з основних перешкод для створення нових і розвитку діяльності існуючих малих підприємств на регіональному рівні. Багато малих підприємств не мають внутрішніх стимулів для розвитку та освоєння нових товарних ринків, підвищення якості і оновлення асортименту продукції. В умовах нестачі стартового капіталу, обмежених можливостей накопичення коштів, несприятливих умов доступу до фінансово-кредитних ресурсів необхідна оптимальна схема фінансово-кредитної підтримки, котра забезпечить консолідацію усіх джерел фінансових ресурсів на основі реалізації принципів самофінансування, взаємної відповідальності і значно ширшого залучення приватних інвестицій [1].

Варто зазначити, що малі підприємства, які володіють порівняно з великими помітно меншим резервом міцності, опинилися під пресом скорочення внутрішнього попиту, інфляції витрат, зменшення пропозиції інвестиційних і кредитних ресурсів. В результаті їх частка у виробництві, зайнятості та інвестиціях залишається вкрай невисокою. Значна частка малих підприємств не закріплюється у виробництві, в тому числі і через відсутність дієвих стимулів до довгострокових інвестицій для їх модернізації та розвитку. Не вдалося ще повною мірою пов'язати програми і проекти підтримки малого підприємництва з програмою залучення приватних інвестицій як важливого напряму підвищення ділової активності і реконструкції структури економіки в цілому.

У зв'язку з цим заходи регіональної програми спрямовані на досягнення стабільної і гнучкої системи фінансово-кредитної підтримки, що передбачає спрощення доступу малих підприємств до кредитних та інвестиційних ресурсів, забезпечення сприятливих умов для розвитку підприємництва, адаптацію незайнятого населення до умов ринкової економіки, зменшення рівня безробіття та створення нових робочих місць. Тому, заходами програми розвитку Черкаської області передбачено надання фінансової підтримки незайнятому населенню через одноразову виплату допомоги по безробіттю для організації підприємницької діяльності [6].

Відпрацювання пропонованих механізмів на регіональному рівні дозволяє активізувати діяльність фінансових інститутів по залученню позабюджетних джерел фінансування, розвинути мережу кредитних кооперативів, товариств взаємного кредитування та страхування і венчурних компаній.

Основні тенденції формування та розвитку системи фінансово-кредитної підтримки малого підприємництва в Черкаській області пов'язані, в першу чергу, з вирішенням завдань доступності фінансових ресурсів, і особливо для підприємців-початківців. Однією з форм вирішення цих проблем є розвиток механізмів мікрокредитування. Це один із основних заходів програми розвитку та підтримки підприємництва, що є найбільш затребуваною формою на регіональному рівні.

Згідно з фінансово-кредитною підтримкою суб'єктів малого підприємництва програмою передбачені такі заходи:

- залучити кошти регіонального бюджету на підтримку малого бізнесу – це ще одна форма фінансової підтримки малого підприємництва області;
- передбачати в місцевих бюджетах кошти на підтримку малого підприємництва, у тому числі на часткове відшкодування відсоткових ставок за кредитами, залученими суб'єктами малого підприємництва для реалізації інвестиційних проектів;
- проводити моніторинг ефективності використання суб'єктами малого підприємництва коштів обласного бюджету;
- надавати суб'єктам малого підприємництва фінансову підтримку на зворотній основі для реалізації інвестиційно-інноваційних проектів у пріоритетних для регіону напрямах діяльності, у тому числі в сільській місцевості (переробка сільськогосподарської продукції, надання побутових послуг, розвиток сільського зеленого туризму тощо);
- створити інформаційну базу даних про банківські установи з переліком їх послуг у сфері кредитування та забезпечити доступ суб'єктів малого підприємництва до інформації шляхом розміщення в мережі Інтернет;
- створити регіональну систему інтегральної фінансово-майнової підтримки малого бізнесу, а саме: бізнес-інкубатори, технопарки, інноваційні центри, промзони малого бізнесу, в т.ч. на базі нерентабельних підприємств.

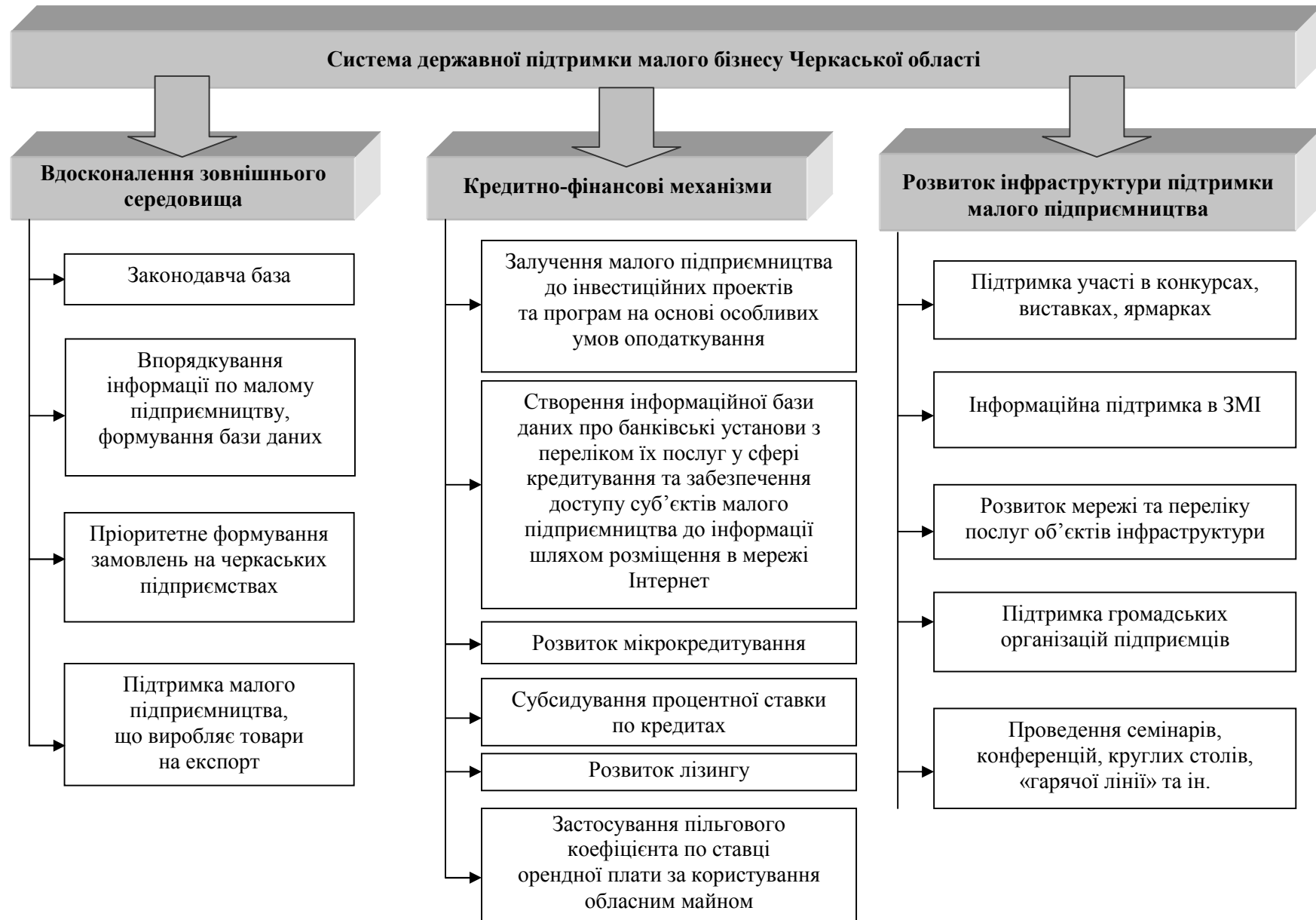

Рис. 1. Система державної підтримки малого підприємництва в Черкаській області

Фінансова підтримка підприємництва є важливим чинником створення в Черкаській області сприятливих умов для його розвитку та активізації підприємницької ініціативи. На виконання Регіональної програми розвитку малого підприємництва в Черкаській області щорічно, починаючи з 1999 року, з обласного бюджету виділяються кошти на підтримку малого та середнього підприємництва. Вони в повному обсязі спрямовуються Регіональним фондом підтримки підприємництва в Черкаській області суб'єктам господарювання області у вигляді зворотної фінансової допомоги [5, с. 18].

Варто зазначити, що інвестиційна підтримка малого підприємництва Черкаської області згідно з регіональною програмою на 2011–2012 рр. передбачає:

- формування та оновлення бази даних про інвестиційні та інноваційні проекти суб'єктів малого підприємництва з метою пошуку потенційних інвесторів;
- активізацію роботи щодо залучення суб'єктів малого підприємництва до участі у різного роду інвестиційних заходах, зокрема: щорічному інвестиційному форумі «Черкащина інвестиційна», Всеукраїнській акції «Барвіста Україна» та ін.;
- організацію проведення щорічної виставки «Малий бізнес Черкащини» (в рамках регіонального інвестиційного форуму).

Створення системи зниження витрат малих підприємств при підготовці та реалізації проектів включає створення: спеціального механізму страхування; системи компенсації кредиторам, що здійснюють фінансування програм і проектів малого підприємництва, системи компенсації витрат малих підприємств на участь у виставках, ярмарках.

У поточному році за рахунок часткового фінансування з коштів обласного бюджету більше 200 малих підприємств області взяли участь у виставково-ярмаркових заходах [4].

Таким чином, теоретичне дослідження основних чинників діяльності та розвитку малого підприємництва дає можливість визначити головну проблему у цій сфері, а саме: нагальну потребу у поліпшенні умов для започаткування, становлення і розвитку малого підприємництва в регіоні, а також на фоні активної підтримки держави та бізнес-спільноти малий бізнес може стати основним елементом стійкого соціально-економічного розвитку регіону.

Висновки. Особливе значення має інфраструктура підтримки та регулювання малого бізнесу на державному та регіональному рівнях, яка в теперішній час активно розвивається. Від того, наскільки ефективно функціонують різні органи влади, організації, фонди, що займаються діяльністю малих підприємств, багато в чому залежить ефективність використання конкретних фінансових інструментів, формування правового, економічного, фінансового середовища і вирішення окремих проблем, пов'язаних з діяльністю суб'єктів малого бізнесу.

Тому участь у різних програмах державної підтримки, отримання від держави яких-небудь пільг і преференцій, державних замовлень, будь-якої допомоги регіональної влади, інвестиційних фондів, лізингових компаній, технопарків, бізнес-інкубаторів стає нині для суб'єктів малого підприємництва однією з основних фінансових технологій, здатних зробити позитивний вплив на розвиток бізнесу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бугаєнко Н. Особливості державної підтримки національного виробництва в умовах економічної кризи [Електронний ресурс] / Н. Бугаєнко. – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua>.
2. Васюта В.Б. Розвиток малого підприємництва в Україні у 2004 р. / В.Б. Васюта // Економіка і регіон. – 2005. – № 4 (7). – С. 93–96.
3. Закон України «Про Національну програму сприяння розвитку малого підприємництва в Україні» [Електронний ресурс]: [прийнятий Верховною Радою 21.12.2000 р. зі змінами станом на 01.07.2010 р.]. – (Чинний закон). – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2157-14>.
4. Кіщак В. Розвиток малого та середнього підприємництва: досвід Польщі, Угорщини, Чехії [Електронний ресурс] / В. Кіщак, І. Кіщак. – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua>.
5. Хом'яков В. Манія переслідування / В. Хом'яков // Контракти. – 2010. – № 46. – С. 18.
6. Picard J. Small business aid bill stalls in Senate [Електронний ресурс] / Joseph Picard // International business Times. – Режим доступу: <http://www.ibtimes.com/articles/39520/20100729/senate-smallbusiness-banks.htm>.
7. Raport o stanie sektora małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce w latach 2008–2009 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.parp.gov.pl/files/74/81/380/9282.pdf>.

Стаття надійшла до редакції 05.09.2012.